

tért. Kérdések ezek és olyan erősen vonzanak magukhoz, hogy legyen meg végre rájuk a felelet, de ugyanakkor taszítanak is maguktól, mert talán-talán a felelet nem egyszer marna és fájna.

Ezért van az, hogy a polgár valamásai ennyire izgatnak és mert ilyen közlőre érintenek bennünket, mindannyiszor újra vitába szállunk vele. Vitázunk már az alakjai meglátása miatt is, pedig Márai egyik legfőbb írói érdeme, hogy alakjai már első regényében is kezdettől fogva hús-vér emberek. De most, akikről a polgár vall, azok nem a költői képzelet teremtményei, regényhősök, — de a mindennapi élet szürke, kicsi regényhősei. Mi is ismerjük őket, lehet, hogy közelebbi kapcsolatban is voltunk egyikükkel-másikkal, így mi is megláttuk őket, de talán nem mindig úgy, ahogy a polgár vall róluk. A szépen megformált regényhősöket elfogadjuk és képzeletünk jóleső játékkal egészíti ki az arc s lélek vonásait, de valahogy mindig úgy van, hogy az élő alakokról, akiket mi is ismerünk, szeretünk vitázni. S így van ebben a könyvben minden. Ha regény volna, elfogadnók, sőt lelkesen megtapsolnók, hiszen Márai egy-egy röpke szóval vagy akár néhány írásjellel annyi mindent tud kifejezni, egész lelki tartalmakat kimerítően jellemezni és ilyenkor gyakran nem irodalmi, nem egyszer durva kiszólásait is el tudjuk felejtetni, de mert nem regény, olvasás közben és azután is, sokáig vitázunk vele.

Szabad volt-e? ! Szabad-e idő előtt és ilyen nyersen, ridegen megfelelni kérdésekre, mik egy egész társadalmi rendet izgatnak, amikor fáj még a feleletadás? ! S végül, szabad-e ekkora kegyetlen őszinteséggel felelni, amikor nem kisebb mértékű, de jóindulatú őszinteséggel pontosan a ellenkező eredményre juthatunk? !

Igy kell csatáznunk a vallomástévé polgárral és éppen ezért könyvről csak azt állíthatjuk, hogy nagyon érdekes és ha mint valamely társadalmi osztály filozófiáját fogjuk fel, úgy Sokratesszel helyet is kell adnunk neki, aki azt állította, hogy a filozófia mindenekfelett való feladata a kételetyámasztásnak. D. T.

Szondy György : Testvérke naplója.

Kir. M. Egyetemi nyomda kiadása.

Nemcsak leányoknak szánt ifjúsági mű s nem is meghatározott korosztályhoz szól. Egy fiatal lélek regénye, kis és nagy gyermekeknek egyaránt kedves, sok helyen lebilincselő olvasmány. Még a nyersebb embert is meg tudja fogni, ha van benne lélek.

Szondy György költői nyelven mesél, kerüli a frázist, a páthoszt. Mondat mondatból folyik, mozzanat mozzanathoz kapcsolódik. Nincs szükség kiagyalt eseményre, meglepő fordulatokra; az író a földön jár, a való életben, melyet világnézetének tisztasága szépít meg s tesz vasárnapian érdekessé. Könyvének lélektani hitele van. Külsőre igénytelen meséjű, a legegyszerűbb elbeszélés fonálán kapjuk a cselekményt, mintha csak naplót olvasnánk, pedig igen dús anyag ez. Egy magyar vidék, néhány derék ember rajzán kívül a hollandi élet s a gyarmatvilág kitűnő realizmussal vázolt képei gyönyörködtetnek. Szondy György sok mindenre tanít, iskolás fogások, pedantéria nélkül. Két idegen világot mutat be, a szemléltető módszer legkedvesebb fajtájával vezet át ezeken a különös tájakon s a regényes rajzok néhány útleírást is pótolnak számunkra. Megható e könyv nemes hangulata. Semmi valláserkölcsi, hazafiaskodó póz, az író a szíven keresztül avatja az olvasót korunk, magyar sorsunk szemléltőjévé. Finom tapintatra vall, hogyan eszmélteti rá Szondy György a

maga sokféle olvasóját a mai szociális problémákra, a nemzeti mulasztásokra.

E regény ifjúsági irodalmunk java-terméséhez tartozik. Nem ígér sokat, de jóval többet bevált, mint akárhány «szenzációs», gyökértelen ifjúsági» munka. Kivált az benne meghatóan szép, hogy a szerző szívvel-lélekkel vállal közösséget zsenge olvasóival, mindig egész embernek nézi őket, nem veregeti fölényesen a vállukat s mindvégig úgy beszél, mintha közvetlenül élő szóval mondaná el bájos történetét.

Szatmári.

Hamvas H. Sándor: Budapest. VII., Szövetség-ucca 17/b. Regény.

A regény első részének megjelenése egyik folyóiratunkban azzal a pikantériával vonta magára a figyelmet, hogy szerzőjeként egy új író: Gollub Mária szerepelt. Az izes naturalizmussal megírt részletek valóban nem mindennapi bátorságra vallottak az *íróról* és meg is érdemelték a figyelmet. Később azonban kiderült, hogy az igazi szerző *férfi* és amint azt most könyve elején olvashatjuk: «a kényszerítő körülmények hatása alatt» használta az álnevet. Nem helyeseltük a szerző eljárását, mert legfőbb célját, a nyilvánosságot, amint az eredmény mutatja, akkor is elérte, amikor nem álnevet használt.

A könyv egy nagy bérkaszárnya lakóiról szól. A szerző jó megfigyelő és éles képekben rajzolja meg a helyenkint kispolgári, helyenkint proletár lakóknak küzdelmét a megélhetésért. Az emberi nyomorúságnak ebben a bokkrétájában kedvünkre válogathatunk a típusokban. Van itt szorgalmas stréber, szűkmarkú zsu-gori, jövőjét féltő kistisztviselő, szervezett munkás, van alkoholista, prostituált, irigy, hazug, tolvaj, kommunista, szenteskedő, ahogy az élet

halomra hordta őket. A szerző nem nagyon válogat közöttük s talán, hogy hitelt érdemlőbb legyen az írás, átbotába, minden rendszer nélkül vetíti őket elének. És leír egy névestét, egy lakodalmat, egy kilakoltatást, egy végrehajtást, egy balesetet, egy halált, egy megőrülést. Dúskál a «mélységek»-ben, de minden tendencia nélkül és alkalmasint azért, mert az az elv vezeti: ilyen az élet, nézzétek meg szépitő szemüvegnélkül!

De sajnos, ez a sok élettelen alak, ez a sok kitűnően fotograált életkép, teljesen hangsúlytalanul vész el, mert a szerző nem tudja mondanivalóját semmilyen írói cél szolgálatába állítani. Nincs szintézise. És e nélkül ez a sok kitűnő részlet csak összehordott anyag marad, alig jelentősebb a riportnál. Kár pedig. Mert a szerző írói felkészültségéből, egy kis igazi elmélyüléssel, többre is telne.

M. Gy.

A katolikus újjászületés az irodalomban.

Történelembölcseleti közhely, hogy amikor valamilyen eszmeáramlat fejlődésének tetőpontjára ér, láthatóvá lesznek a kezdődő új világnézet első nyomai is. A materializmus ma már túl van a virágkorán. Új gondolatot nem ad, csak az eddig kitermelt eszmék szállanak le mind szélesebb és szélesebb rétegekbe. Az új szellemiség is nemcsak első lépéseit teszi meg, hanem már sikereket is aratott. Az ébredező antimaterializmus egyik legérdekesebb tünete a *katolikus újjászületés*. Ma még semmiesetre sem szabad azonosítanunk ezt az újjászületést a szellem általános megújulásával, de ha pesszimizstikusan is ítéljük meg a kilátásokat, nem szabad kizártnak tartanunk, hogy a jövő világnézetében megint az annyiszor eltemetettnek hirdetett és most megint erőre kapó katolicizmus vezérszólamot visz majd.